

Erős fölindulásban

Egyik nap valaki azt mesélte ebéd közben, hogy mi magyarok, még mindig nehezen megfelfejthető nép vagyunk másoknak. Nyelvünkre, kultúránkra gondolhattak, morfondíroztunk. Nem, cselekedeteink a rejtélyesek. Egy északi nép közelmúltban itt járt küldöttségének egy tagja jegyezte meg, tűnődve, milyen érdekes, hogy a magyarok szívesen kihantolják és újratemetik halottaikat. Vendéglátó ismerősünk belepirult a váratlan megjegyzésbe, s zavartan magyarázkodni kezdett történelmünkről, amely időről időre újraértékelni kényszerít. A külföldi udvariasan hallgatott, ám látszott az ábrázatán, semmi megértést nem tanúsít irántunk. Mi pedig zavartalanul kijavítjuk visszamenőleg is történelmünk gyászos tévedéseit.

De hát milyen emberek vagyunk mi valójában, harag a bácsi a falugyűlésen, majd váratlanul rákérdez: taposunk vagy akasztunk? A kérdés melbe vágó, hiszen e különös század története szinte sorba rendezve hozta elénk a szélsőségeket, melyeket hol tapssal, hol kötéllel zártak le eleink. Utóbb ugyan rendre módosult az éppen meghozott minősítés, de akkor már csak éles változtatással lehetett fordulni. A fordulatokat pedig nehezen viselték a szenvedők. Hogya ne, amikor egyszer már úgy beleélték magukat az éppen fennállóba, lelkesen támogatták képviselőit, s most egyszerre csak váltás — megviselő. Olykor fejkurbitóan volt megviselő. Sokaknak.

Ma ismét fordulatközelben vagyunk, amikor eddigi eszméknek, vezetőknak búcsút intünk, s megváltozunk. Vezényszóra? A régi nóta szerint el ne hidd, hogy mindegy igazból történik. Most ugyan sokan dicsekszenek korábbi sebekkel, karcolásokkal, horzsolásokkal, vagy csak majdnem sérelmekkel. Hiába, térfelváltásnál így szokott ez lenni. Csak méltóságunk és józanságunk megmaradjon, ha lehet. Bihari Mihály inti az ellenzékét, hogy súlyos hibát követ el, ha nem veszi észre az MSZMP erős belső megosztottságát, hatalmi részesedésben, felelősségben, változókészségben. Aki ma MSZMP-ről beszél, hibáztat, átkozódik, az valójában indulatokat szít, nem érdemben ítél. Egész társadalmi csoportokat ültet a vádlottak padjára, kényszerít bűnösségre. Nem munka-tehetség-szorgalom a mérték, már megint nem (!), hanem a politikai hovatarozás. Rémüldözünk mint néhány megnyilatkozó szellemi embertől hallható, olvasható. Vivődünk a századunkban már többször oly könnyedén földégett és ismét kísértő rémképekkel: politikai indulatokból kezdeményezett leszámolások és viszonttörlesztések hálói, s nyomukban valahol lappangón a „másság” régtől szokott gyűlölete. Tudom, hogy most még nem így van, sőt inkább a szokatlan szabadság mákonya részegít. Tudom, hogy nem kell túlságosan komolyan venni az odanyilatkozókat, hiszen csak gőz, csak szó. Mégis nyugtalanít a szavak mögötti üzenet heve, amikor már eleve rosszat tételeznek, amikor már előlől címekét ragasztanak. Igaz, szorongásunkra a válasz, hogy mindezt a négy évtizedes proletárdiktatúrától tanulták, tehát megszokhattuk volna már. Ám az indulatok nem megszokhatók, ráadásul éppen nekünk, magyaroknak nem kell bizonygatni, hogy rossz cselekedetek sugalmazói.

Nézzük a néhány hónapja még lázas elme veritékével sem kitalálható valóságot, s nem hiszünk érzékszerveinknek: németek másznak kerítéseket, hálnak az utcán, menekülnek ezrével hazájukból, mint egykoron előlük menekültek... Hallom a tudósítást, hogy Moszkvában tizezrével osztják az amerikai bevándorló-kérelmeket s még mindig nem elég, többszöröse kell. Kelet-Európa menekül önmaga elől? A lábával szavaz, abban a szócetében, amit nem is olyan régen még elméleti emberek vívtak, a létező szocializmus mibenlétéről. Ugyan miféle szocializmusról lehet ott beszélni, ahonnan tömegével menekülnek az emberek. Hiszen a szocializmus, mint tudós értelmezők tanítják: társadalmi igazságosság. Most menekülnek előle, bár tették sokan már előbb is, noha akkor még löttek rájuk. Nemj félelemmel mondják, már megint a németek! Megmozdultak, s ennek messze ható következménye lehet, mint többször is e században. Vonzza őket a gazdaság, a szabadság, a nyugati élet. Tán úgy vélik, képesek egyetlen utazással részesei lenni, mint egy folyóba belelépni. Most majd ők is váltanak, mint elődeik a háború után, csak éppen más irányba. Pedig valahol a kabátjuk alatt ott viszik K-Európát, nem olyan könnyű attól megválni.

Történelmi körülmények együttállása folytán a térség, ahol élünk, az erős fölindulás veszedelmes állapotába került, ami közeljövők számára nyugtalanító. Mondhatni, vége a nyugalomnak, ismét történik valami. Csak túléljük egészségben!

Tráser László

Kiállítás a Fekete Házban

„Egyházi kincsek a XIX. században”

Októberben a Fekete Ház (Somogyi u. 13.) ismét különlegességet tár a látogatók elé. Polytatva egyházművészeti kiállításorozatát, idén a megyénk plébániájának tulajdonában levő XIX. századi anyagból rendez tárlatot. Ez alkalommal szintén olyan remekeket gyűjtöttünk össze, melyek megalkotásuk óta, gyakran még napjainkban is az egyházi szertartások fontos kiegészítői. Formájukat tekintve őrzik az előző korok hagyományait, de külsejükön az empire, eklektika, biedermeier, s más múlt századbeli stílusjegyek tűnnek elő.

Értéküket, szépségüket tekintve nehéz lenne bármelyiket is kiemelni. Elre mégis az ötvöstárgyak ki-vánkoznak. Ezeket többnyire ezüsből készítették, melyeket dúsan aranyozták, s ugyan ritkábban, mint a megelőző században, de olykor valódi s áldrágkövekkel ékesítették. A díszítésként szereplő véssett, domborított, valamint égetett zománcképeken Krisztust, Szűz Máriát, az evangélistákat, Péter, Pál apostolokat és más szenteket mintáztak meg. E mellett főleg plasztikus képzett virág-, s növényi díszek szerepelnek. A stilizált levél- és indamotívumokon kívül szívesen ábrázolták az oltáriszentséget jelképező szőlőt és bűzát.

Ugyanez az ornamentika fordul elő a „szent ruhák”-on. A kazulák hátán levő, Jézus megváltó áldozatára utaló keresztet egy részét ugyan gépekkel szőtték, azért még gyakran talákozhatunk kézzel hímzettekkel is. E keresztet azonban ekkor már nem egyszer szélesen végigfutó díszítő sávva egyszerűsödtek. Alapanyaguk általában kétféle selyem. Színük a liturgia előírásai szerint, az ünnepeknek megfelelően változik.

Érdemes pillantást vetni a fából készült szobrokra, festményekre, körmeneti kiegészítőkre. E kor ugyan a templomokban nem igazán a „szobroké”, mégis van néhány figyelemre méltó darabunk. Főleg a vidékiesség stílusjegyeit hordozó ábrázolások között láthatunk néhány egyedi, szép faragást. A maga nemében különlegességet jelent a kiszombori lánccolt Jézus szobra.

A bemutatott anyag saját

tos részét képezik a valamely imameghallgatásért hálából a Segítő Szűz képénél hagyott kegytárgyak és ereklyék. A régi kor emberei már a legkorábbi idők-től tisztelettel vették körül Krisztus és a szentek ereklyéit, maradványait. A

templomokban díszes tartókban őrizték ezeket. Látogatunk itt aranyozott ezüstbe foglalt Szent Keresztet, díszes üvegládákba rejtett relikviákat. Közülük a legérdekesebb egy viaszdombormű, s a körülötte fém-szálakból készített selyemvirágos mezőben elhelyezett ereklyecsopót, mely egyszerre 12 szent maradványait tartalmazza.

Összességében tehát egy figyelemre méltó együttes kerül a látogatók elé. Ez alkalmas az egyházi életet, szokásokat, liturgiát érintő, valljuk meg őszintén nem mindig alapos ismeretek bővítésére. A kiállítást ma délután 4-kor Jelenits István, a piarista rend magyarországi tartományfőnöke nyitja meg. A múzeum hétfő kivételével naponta 10-től 18 óráig látogatható.

Orbán Imre,
a kiállítás rendezője

Jó befektetés

Befektetési céllal megvásárolta az első lakáskötvényeket az Országos Társadalombiztosítási Főigazgatóság. Az ideai, a tervezettnél nagyobb bérkiáramlás — a magasabb járulékok révén — mintegy 21-22 milliárd forintos bevételi többletet jelent a társadalombiztosításnak, s ez lehetőséget kínál az ilyen akciókra is.

Most 4,5 milliárd forintért vásároltak váltakozó kamatú, 15 éves lejáratú lakáskötvényt, de tárgyalnak továbbiak megvételéről is. A befektetett pénz visszafizetéséért az állam vállal garanciát. A kötvényösszeg törlesztése hat év után kezdődik. Jövőre, az ideai befektetésért, 15,2 százalékos átlagkamattal számolhatnak, s ezt a pénzt ismét megforgatva — újrabefektetve — kivédhetik az inflációból adódó veszteségeket.

Mivel a társadalombiztosítás előre nem tervezett kötelezettségeivel is számol, a bevételi többlet egy részét ezek finanszírozására tartalékolják.

Morbid...

Orton-bemutató a Kisszínházban

A szerző: Joe Orton angol drámaíró a „The Seconde Wave” névvel illetett angol-szász drámaszerző nemzedék külön egyénisége volt egészen 1967-ig, háborzongató körülmények bekövetkezett haláláig: *féltékeny férfi-szeretője kalapáccsal agyonverte. A drámaszerző elnevezés azért áll különösen éles szemre, mert bizonyos értelemben a sajátos angol humoron alapuló klasszikus bűnügyi drámaírói hagyománynak egyenes folytatói, amennyiben egy konkrét történet ügyes feldolgozását, érdekes szituációk teremtését, azok meghökkentő, feszültséggel teli megoldását fedezhetjük fel munkáikban. Másrészt viszont a tradíciókkal való szakítás igényét követjük nyomon az előkelő környezetben honos nyárszolgálat és a vallási hipokrizmus elítélésében, a krimiparodisztikus megjelenítésében. E kettőség jegyében történetek és rémdrámák fogantak, és szaporodtak gombamódra a kommersz komédiák vagy boházatok e számunkra meglehetősen idegen kultúrkörnyezetben.*

A darab: a Szajré nem honosodhat meg magyar színházi közegben. S nemcsak azért, mert az ilyen darabok nálunk a tradíció hiánya miatt gyökértelennek válnak, hanem mert alapvetően megkérdőjeleződik az egysíkú, színvonalatlan kommersz befogadása, befogadhatósága. A paródia követelményének megfelelően ügyetlen bankrablók, hideg-

vérű gyilkos ápolónők, szentimentális öregúr és kicsüfolt anti-Serlock-Holmesként megvesztegethető felügyelő bonyolítják ezt a morbid komédiát, melyben azonban a cselekmény sem elég fordulat, a bűnügyi szálat sem gubancolódna elég érdekfeszítően, és a morbiditásában sem érzek elegendő sulyt.

A játék: az persze nem jelenti, hogy nem lehetne kiaknázni a komédiában, a boházatokban, a morbiditásában, a feszültséget teremtő bűnügyi filmzenékben rejlő lehetőségeket. A bemutató alapján sajnos úgy tűnik; mind a rendező, mind a színészek, mind a kényszeredett nevetésre kárhoztatott közönség áldozatául esett az áldozatokban amúgy is bővelkedő darabnak.

A rendező, (Balázsovits Lajos) megpróbálta gyors, pergő ritmusban felfűzni a szituációkat, a fordulatokat egy „fekete-komikus” alaphelyzetre: a nyitott koporsóban fekvő hulla körüli lehető legtermészetesebb jóvámenésre, evés-ivásra, csel-szövekre és bankrablásra — valószínűleg azzal a szándékkal, hogy a bűnügyi szituációk, helyzet- és jellemkomikumok ellenálhatatlanul mulatságosak legyenek, de ugyanakkor érezzünk valami várakozással teli izgalmat, háborzongató humort. Ám lehetséges, hogy épp a hulla állandósuló színpadi „jelenléte” (beleértve a hült helyére emlékeztető ravatal is) oltotta ki a remélt hatást, hiszen a halott egy ártalmatlan rongybábúvá fokozódott le, amit bizony sok-

szor nagyon ötletlenül hurcoltak ide-oda a térben. *Tétnélkülivé vált a játék, vég-eredményében a verbó, de egyben gyilkos komikumhatás elmaradt.*

Nagyon sokszor az érződött, hogy „áll az idő” a színpadon, döccen a ritmus. A figurák nem váltak igazán karakterisztikus prototípusokká. A görcsös készenléti állapotra koncentrált szereplők dialógusai csikorogtak, nagyon sok helyen vált lapossá a játék. Ezeket az üröket pedig nem lehet pótolni néhány hatásvadász, ordenáré vagy közönségeskedő megnyilvánulással.

Aron László (Truscott felügyelő) alakítása mindenképpen figyelemreméltó, a színész eredendő intellektuális humorának és öniróniájának köszönhető. *Juhász Károly* (Harold) és *Galbenisz Tomasz* (Dennis) többször megpróbálták a lehetetlent: tartalommal kitölteni az időüröket és a félkész figurákat. *Janisch Eva* nem igazán tudott mit kezdeni Fay-el, *Mentes József* sem győzött meg arról, hogy Mc Levy alakja közelít leginkább a szánandó, de fel nem menthető boházati figurákra. Ha egységesebbé válna is a jövőben a színészi játék *Molnár Zsuzsa* polgári miliót idéző terében és „beszédese” jelmezeiben, akkor is gyantom, hogy még a kellemes szórakoztatás meg nem vetendő, de ki nem elégitő lehetősége is elmarad; mert a többféle fogyatékoságok fölerősítik egymást.

Nagy Márta

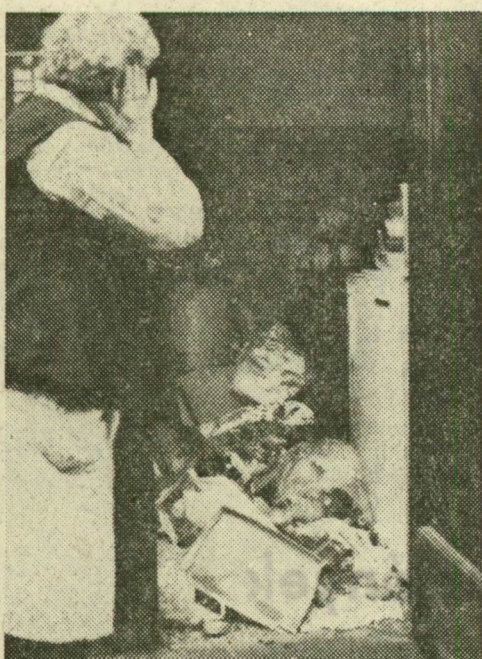
Mese a szeméthegyről

Hol volt, hol nem volt, az Óperenciás tengeren innen, de a Nagykörúton túl, a Csorba utcában volt (van!) egy szeméthegey. Először még nem is volt hegy, csak egy apró kupac a kuka alján. Aztán napról napra nőtt, terebélyesedett, végül — mint a tüdő a fazékból — kidagadt a szeméttartóból, és ömleni kezdett. Úgy tervezte, ha elég nagy és erős lesz, idővel bekebelezi az egész környéket.

Az ott lakóknak nemcsak a szemét szúrta a szemét, hanem az orrát is csavargatni kezdte. Keresgélgni kezdték, hol lakik az a gonosz tündér, aki rájuk bűvölte a napok óta tartó varázslatot, de sehol sem találták. Amikor az egyik hivatal kastélyában keresték, egy június 5-e óta érvényes tanácsi rendelkezést nyomtak az orruk alá, melyben az állt, hogy a szemétszállítóknek a kapuk, ajtók előtti közterületen kell átvenniük a hulladékokat.

A másik hivatal palotájában megtudták, hogy a — többségükben szoknyás — házmesterek nem bírják a nehéz tartályokat kihordani, ráadásul a sárgán villogó kukáshintók sem mindig a várt időben érkeznek.

„Jóságos ég! Mi van itt...” — sóhajtat a „mesebeli” képen látható csendélet oszadójára. Valami hézag van — mondhat-

Somogyi Károlyné felvétele

nánk erre —, mégpedig a rendelkezések és a végrehajtás között.

Azért akad valami, ami ezt az űrt — egyelőre — kitölti. A szemét...

Úgy gondoljuk, ez a mese még folytatódik. Ha másként nem, a köjál-lal.

Ny. P.

MDF-felhívás

A Magyar Demokrata Fórum szegedi szervezetei azzal a javaslattal fordulnak az ország MDF szervezeteihez és tagjaihoz, hogy keressék föl lakóhelyük országgyűlési képviselőjét október huszónharadika nemzeti ünnepé nyilvánítása érdekében. Lehetőleg személyes megkereséssel próbálják meggyőzni, hogy az október 17-én kezdődő parlamenti ülésszakon a nemzeti ünnepé nyilvánítása mellett szavazzanak. Legyen a szavazás nyílt és személy szerinti, hogy minden választópolgár lássa képviselőjének állásfoglalását.

Tüzesfejű királyka madár

Ha a madárka testméretével arányos volna e kis történet, már kereshetné is az Olvasó a pontot... hiszen e szépnevű, mindössze 5 grammos tollcepecske Európa legkisebb szárnyasa. Szinte láthatatlanul él, s zöldes-világosbarna tollruháján két apró szárnyfolt alig feltűnő. A fejtető narancsvörös hosszanti koronáskája, lévén, hogy öröközöld fák és bokrok között bújkál, emberperspektívából észrevehetetlen. A szegedi parkokban már jó egy hete hallani éles szit... szit... hangjukat. Ők a város első őszi madárvendégei, őket követik hamarosan a csízek, fenyőpintyek, süvöltők s a többiek. Kárpátokból

érkező királykák tavaszig maradnak szinte észrevétlen. Észrevétlen...? A Somogyi Könyvtárból telefonált ismerősöm; egy kis befőttesüvegben a könyvtárosok egy aprócska „sosemlátott” madárkát hoztak be hozzá. Oly pontosan adta meg a telefonon a „csillogó szemű, és élénk mozgású, tüzesfejű” madárka leírását, akár Lin-né tette hajdanán... tüzesfejű királykát találtak az aszfalton.

A kis seregű tüzesfejű a múzeum mögötti fenyők ágai közt bújkálva szit... szit... teg, s helyette mesélte el ezen a szürke, esős októberi vasárnap ezt a kis aprócska történetet.

Csizinázia György